

**Wyrok z dnia 23 maja 1997 r.
I PKN 188/97**

Przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 1994 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.) stosuje się odpowiednio do członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Przewodniczący SSN: Adam Józefowicz, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Janusz Łętowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 maja 1997 r. sprawy z powództwa Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej "P." w G.D. przeciwko Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w N.S. o uchylenie decyzji, na skutek kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 13 listopada 1996 r. [...]

- 1) o d d a l i ł kasację.
- 2) z a s ą d z i ł od pozwanego na rzecz powódki koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 800 zł (osiemset złotych).

U z a s a d n i e

Pełnomocnik Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w N.S. wniósł w dniu 27 stycznia 1997 r. kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie [...] z dnia 13 listopada 1996 r. w sprawie z powództwa Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej "P." w G.D. przeciw temu Funduszowi. Powyższym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił rewizję pozwanego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 23 maja 1996 r. [...] i tym samym zobowiązał pozwanego do wypłaty świadczeń z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na rzecz członków Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej "P." w G.D.

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco:

Powodowa Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "P." w G.D. domagała się uchylenia decyzji pełnomocnika Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z dnia 8 lutego 1995 r. i zasądzenia kwoty 14.878 zł wraz z kosztami postępowania tytułem niezaspokojonych roszczeń pracowniczych. Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości zarzucając, że opłaty objęte wykazem nie są wynagrodzeniem za pracę i dlatego nie podlegają zaspokojeniu z Funduszu.

Wyrokiem z dnia 30 maja 1995 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie oddalił powództwo i zasądził od strony powodowej na rzecz pozwanego koszty procesu, stwierdzając brak legitymacji czynnej do występowania przed sądem pracy z roszczeniem o wypłatę świadczeń ze środków Funduszu.

W wyniku rewizji strony powodowej Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 7 grudnia 1995 r. [...] uchylił zaskarżony wyrok i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, uznał - odmiennie niż Sąd Wojewódzki - że pracodawca jest czynnie legitymowany w sporze o zapłatę na swoją rzecz świadczeń objętych wykazem, a określając zakres postępowania dowodowego

zobowiązał Sąd I instancji do dokonania ustaleń odnośnie do kwalifikacji świadczeń objętych zbiorczym wykazem powodowej Spółdzielni.

Wyrokiem z dnia 23 maja 1996 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie uwzględnił w całości żądanie pozwu i zasądził od pozwanego na rzecz powodowej Spółdzielni kwotę 2.340 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Wojewódzki ustalił, że Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "P." w G.D. jest niewypłacalna w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 1994 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), ponieważ prawomocnym postanowieniem z dnia 6 września 1994 r. Sąd Rejonowy-Sąd Gospodarczy w Nowym Sączu [...] oddalił jej wniosek o ogłoszenie upadłości, gdyż majątek Spółdzielni oczywiście nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania. W dniu 9 stycznia 1995 r. strona powodowa wystąpiła do kierownika Wojewódzkiego Urzędu Pracy w N.S. o wypłacenie ze środków Funduszu sumy świadczeń objętych wykazem członków Spółdzielni, którzy nie otrzymali zapłaty za pracę. Odmawiając wypłaty pełnomocnik Funduszu powołał się na przepis art. 6 ust. 2 pkt 2 cytowanej ustawy, w świetle którego wypłatą z Funduszu objęte są wynagrodzenia za pracę, a ujęte w wykazie nie wypłacone świadczenia nie stanowią wynagrodzenia i nie mogą być zaspokojone z Funduszu. Sąd Wojewódzki ustalił również, że powodowa Spółdzielnia opłaca składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a ujęci w zbiorczym wykazie członkowie Spółdzielni zawarli z nią porozumienie w sprawie warunków pracy i płacy, w którym Spółdzielnia zobowiązała się zapewnić im stałe zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin, a za wykonaną pracę wynagrodzenie zgodne z regulaminem opłaty za pracę. Wynagrodzenie to wypłacane było z dołu, w stosunku miesięcznym w formie zaliczkowej, w wysokości ustalonej w porozumieniu, bądź jako określona część dniówki obrachunkowej za godzinę pracy, bądź też jako stała ilość dniówek za miesiąc pracy w odniesieniu do pracy na stanowiskach kierowniczych i w administracji. Przy tak ustalonym stanie faktycznym sprawy, Sąd Wojewódzki uznał, że skoro członkowie Spółdzielni podlegają ubezpieczeniu społecznemu i powódka objęta jest działaniem ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych, gdyż opłaca składkę na Fundusz, to ma prawo do skorzystania z gwarancji prawnych jakie stwarza ustawa.

Wykaz nie zaspokojonych roszczeń obejmuje okres 3 miesięcy poprzedzających datę wystąpienia niewypłacalności, którą jest 28 grudnia 1994 r., tj. data postanowienia Sądu Wojewódzkiego-Sądu Gospodarczego w Krakowie oddalającego rewizję powódki od postanowienia odmawiającego ogłoszenia upadłości. Nadto zgłoszone roszczenia poszczególnych członków spółdzielni nie przekraczają przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w III kwartale 1994 r., tj. kwoty 548,60 zł, a zatem zdaniem Sądu Wojewódzkiego roszczenie powódki uzasadnione jest przepisami art. 6 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd I instancji uzasadnił przepisami art. 98 i 99 KPC.

W rewizji od tego wyroku strona pozwana powołując się na naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, nierozważenie wszystkich istotnych okoliczności sprawy oraz sprzeczność dokonanych ustaleń z treścią materiału dowodowego wnosila o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa na koszt strony powodowej lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. [...]

Po rozpoznaniu rewizji Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie jest ona uzasadniona. Meritum sporu sprowadza się - zdaniem Sądu Apelacyjnego - do oceny, czy dokonana przez Sąd I instancji interpretacja przepisów prawa spółdzielczego i ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych, była prawidłowa.

Ustawa o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy wprowadza szczególnego rodzaju obowiązkowe ubezpieczenie pracodawców prowadzących działalność gospodarczą od ryzyka niewypłacalności wobec swoich pracowników. Obowiązek opłacania składki na Fundusz obciąża wszystkich pracodawców, którymi w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych są osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne zatrudniające pracowników w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Fakt prowadzenia przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne działalności gospodarczej jest oczywisty i wynika wprost z treści art. 138 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (jednolity tekst: Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288), który przewiduje, że przedmiotem działalności spółdzielni jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków lub innej działalności gospodarczej. Porównując treść art. 2 ust. 1 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych z przepisem art. 5 ust. 2 tej ustawy, Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że obowiązek opłacania składki na fundusz obciąża również te podmioty, które przy prowadzonej działalności gospodarczej zatrudniają osoby na innej podstawie niż stosunek pracy. Oznacza to, że przepisy ustawy mają także zastosowanie do niektórych podmiotów nie będących pracodawcami w ścisłym tego słowa znaczeniu, jeżeli np. korzystają z pracy innych osób wyłącznie na podstawie stosunków cywilnoprawnych, jak umowa zlecenia, czy członkostwo w spółdzielni. Skoro zatem rolnicze spółdzielnie produkcyjne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej są zobowiązane do opłacania składek na Fundusz, to konsekwencją takiego stanu jest również korzystanie ze świadczeń Funduszu.

W uzasadnieniu wniesionej od powyższego wyroku kasacji, pełnomocnik Funduszu stwierdził, iż wypłaty dokonywane przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną jej członkom z tytułu prac w tej Spółdzielni, nie są objęte przepisami ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, ponieważ nie mieszczą się w katalogu roszczeń pracowniczych, które podlegają zaspokojeniu ze środków Funduszu, a które wymienione są taksatywnie w art. 6 ust. 2 tejże ustawy. Pogląd Sądu Apelacyjnego, że obowiązek wypłat z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wynika z art. 5 ust. 2 ustawy jest - zdaniem pozwanego - nietrafny, podobnie jak wynikająca z uzasadnienia wyroku, generalnie sformułowana zasada, która (upraszczając) mogłaby brzmieć: "kto płaci składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - ma prawo z niego korzystać". W rzeczywistości - zdaniem pozwanego - jest jednak inaczej, ponieważ art. 5 ust. 2 wyraża zasadę, że przepisy tej ustawy stosuje się do innych osób wykonujących pracę zarobkową, które podlegają obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Zdaniem pozwanego Funduszu praca wykonywana przez członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie jest pracą zarobkową, zaś członkowie takiej spółdzielni uczestniczą w podziale wytworzonego dochodu, nie pobierają zaś ustalonego z góry wynagrodzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest zasadna, a zarzut naruszenia prawa, a przede wszystkim art. 5 ust. 2 wspomnianej ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych (...) przez rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego nie jest trafny. Treść powyższego przepisu wskazuje bowiem wyraźnie na to, iż przepisy ustawy dotyczące pracowników stosuje się odpowiednio do osób, które wykonują pracę zarobkową na innej podstawie niż stosunek pracy, jeżeli tylko z tego tytułu podlegają obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Użyte w tym przepisie sformułowanie "odpowiednio" oznacza możliwość zastosowania przepisów ustawy do tych wszystkich osób, które nie są pracownikami, ale wykonują pracę zarobkową na innej podstawie prawnej i z tytułu tej pracy podlegają ubezpieczeniu społecznemu. Nie jest też trafne twierdzenie kasacji, iż praca wykonywana przez członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie jest pracą zarobkową. Członkowie takich spółdzielni mają bowiem prawo do wypłaty wynagrodzenia za tę pracę w formie zaliczki na poczet przyszłego dochodu podzielonego, zaś spółdzielnie zobowiązane zostały do ubezpieczenia się od ryzyka niewypłacalności poprzez opłacanie składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Ustawodawca w przepisie art. 5 ust. 2 ustawy nie uzależnia prawa do świadczeń z Funduszu od możliwości ich dochodzenia przed sądem w razie niewypłacalności pracodawcy - w tym przypadku spółdzielni - lecz od wykazania, że praca zarobkowa była wykonywana i z tego tytułu podlegała obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

Skoro zarzuty kasacji nie mogą być uznane za uzasadnione, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====